

RIIGIKANTSELEI

Kaitseministeerium

Teie: 14.09.2026
nr KAM/26-1003/01-1K
Meie: 24.09.2026
nr 7-2/26-01763-2

Kaitseministri määruse "Mobilisatsiooniregistri põhimäärus" kooskõlastamine

Austatud minister

Kaitseministeerium on Riigikantseleile kooskõlastamiseks esitanud kaitseministri määruse „Mobilisatsiooniregistri põhimäärus“ eelnõu. Riigikantselei kooskõlastab eelnõu järgmiste märkustega arvestamisel.

Sisulised märkused

1. Eelnõu § 1 lg 2 sätestab, et sõjaaja üksuse varustuses olevate materiaalse vahendite üle arvestuse pidamine reguleeritakse kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse (KORKS) § 137 lõike 4 alusel kehtestatud määruses ja käesolevas eelnõus seda ei reguleerita. Seletuskirjas põhjendatakse seda järgmiselt: „Kuivõrd sõjaaja üksuste lahinguvalmiduse ja varustuse planeerimise platvorm on koondatud KORKS § 137 alusel kehtestatud kaitseplaneerimise infosüsteemi, ei ole enam otstarbekas andmetötluse minimaalsuse põhimõtte järgi pidada mobilisatsiooniregistris arvestust sõjaaja üksuste materiaalse vahendite üle. Seetõttu täpsustatakse lõikega 2, et sõjaaja üksuse varustuses olevate materiaalse vahendite üle arvestuse pidamine reguleeritakse kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse § 137 lõike 4 alusel kehtestatud määruses.“

Esiteks: KORKS § 136 lg 5 sätestab, et mobilisatsiooniregister sisaldab mh sõjaaja üksuse varustatuse andmeid. Leiame, et käesolev eelnõu ja KORKS on selles osas vastuolus – KORKS sätestab, et mobilisatsiooniregistri põhimääruses need andmed sätestatakse, aga määrus sellele normile ei vasta.

Teiseks: KORKS § 137 lg 4 alusel kehtestatava määruse „Kaitseplaneerimise infosüsteemi põhimäärus“ eelnõu, mis on edastatud kooskõlastamisele, sellist andmekoosseisu ette ei näe.

Eelnõu tuleb täiendada ja põhimääruse sisustamisel tuleb lähtuda KORKS-s sätestatust.

2. Eelnõu § 4 lg 1 p 11 sätestab, et sõjaaja üksuse kohta kantakse digitaalsesse registrisse mh väljaõppe andmed.

Sõjaväeline väljaõpe on defineeritud kaitseväeteenistuse seaduse (KVTS) § 6 lg-s 1: sõjaväeline väljaõpe on Kaitseväe nõuetele vastav teadmiste, oskuste, vilumuste ja hoiakute kogum, mis on vajalik teenistusülesannete edukaks täitmiseks rahu- ja sõjaajal.

Palume kontrollida, kas eelnõu § 4 lõike 1 punktis 11 nimetatud „väljaõpe“ katab piisavalt KORKS § 136 lõike 5 punktis 1 nimetatud üksuse ettevalmistuse andmeid, ja võtta arvesse, et kuni 30.09.2026. a kehtiva riigikaitseaduse (RiKS) alusel kehtestatud kaitseministri 15.05.2022. a määruse nr 9 „Mobilisatsiooniregistri põhimäärus“ § 4 lg 1 p-des 6 ja 10 nimetatud valmidusaste ja kiirusklass on käesolevast eelnõust välja jäetud.

Samuti palume seletuskirjas selgitada, kas väljaõppe andmed hõlmavad ka nt reservis olevate isikute riiklikku järelevalvesse kaasamise raames läbitud väljaõppe andmeid (nt on isik läbinud abipolitseiniku väljaõppe).

Palume eelnõu ja seletuskirja täiendada.

3. KORKS § 136 lõike 5 punkt 2 hõlmab ka üksusele vajaliku väljaõppega reservis olevat isikut.

Eelnõu § 3 lõike 2 punkt 1 ja § 4 lõige 3 seovad isikute ringi kitsamalt ametikohale nimetamise ja üksusesse kuulumisega ning välistavad sõjaaja ametikoha nõuetele mittevastava isiku. Eelnõu seletuskiri toetab KORKS-s sätestatud ja märgib, et registris peab saama üksusega siduda ka isiku, kes ei ole sõjaaja ametikohale nimetatud, kuid kelle väljaõppe sobib üksuses teenimiseks.

Palume eelnõu muuta ja viia see KORKS-ga kooskõlla.

4. Eelnõu § 4 lg 2 p 11 kohaselt kantakse registrisse sõjaaja ametikoha kohta andmed ametikohal nõutava riigisadaladusele juurdepääsu loa vajaduse ja taseme kohta ning eelnõu § 4 lg 3 p 21 kohaselt sõjaaja ametikohale nimetatava ja üksusesse kuuluva isiku kohta riigisadaladusele juurdepääsu loa andmed.

KVTS § 7¹ lg 1 defineerib vabatahtliku teenistuse: vabatahtlik teenistus on Kaitseväes tähtajaliselt koosseisuvälisele sõjaväelise auastmega ametikohale nimetatud reservis oleva isiku osalemine Kaitseväe ülesannete täitmisel. Vabatahtlikus teenistuses olev isik allub Kaitseväe korraldusele ja juhtimisele.

Palume eelnõu koostajal analüüsida, kas KORKS normid võimaldavad vabatahtliku teenistusega seoses registris arvestust pidada isiku välisteabe juurdepääsusertifikaadi (EL ja NATO) olemasolu üle.

Põhjendame analüüsivajadust sellega, et mobilisatsiooni korral võib olla vajadus kutsuda välja isikuid, kelle ametikoht eeldab salastatud välisteabe töötlemist, seega võiks olla teada, kas isikul on kehtiv välisteabe juurdepääsusertifikaat.

5. Eelnõu § 4 lg 3 p-d 12 ja 16 nimetavad registrisse kantavateks andmeteks ka antropomeetrilised andmed ja isikuplaadi väljastamise kuupäeva.

KORKS § 136 lg 5 p 2 nimetab, millised andmeid register sisaldab: sõjaaja üksuse koosseisus oleva isiku ja üksusele vajaliku väljaõppega reservis oleva isiku üldandmed, hariduse, väljaõppe, töö- või ametikoha, veregrupi, tervisenõuetele vastamise, mobilisatsioonist ja

lisaõppekogunemisel osalemise kohustusest vabastamise, riigisaladusele juurdepääsu loa ja Eestist lahkumise piirangu andmed.

KORKS § 136 lg 4 p 2 võimaldab põhimääruses mh sätestada registrisse kogutavate andmete täpsema koosseisu.

Eelnõus mh nimetatud mootorsõiduki juhtimisõiguse, antropomeetriliste andmete ja isikuplaadi väljastamise kuupäeva puhul tuleb kontrollida ja seletuskirjas selgitada, millise KORKS-s nimetatud andmekategooria täpsustusega on tegemist. Juhtimisõigus võib olla seostatav väljaõppega, kuid antropomeetria ja isikuplaadi puhul ei ole seos sama ilmne.

Juhime tähelepanu, et eelnõu seletuskirjas nimetatakse lisaks ka karistatuse andmeid, mida eelnõu tekstis ei ole. Kui ka neid andmeid on vaja põhjendatud juhul töödelda, siis peab ka nende andmete töötlemiseks olema KORKS-s õiguslik alus.

Palume eelnõus sätestatud andmeid kõigi KORKS §-s 136 sätestatud andmekategooriatega võrrelda, veendumaks, et määrase eelnõus sätestatu ulatus ei lähe kaugemale, kui KORKS võimaldab; eelnõu seletuskirjas need seostada ja vajaduse korral eelnõu täpsustada.

6. Eelnõu § 9 lg 4 sätestab isikuandmete säilitamise tähtaja. Norm kordab KORKS § 136 lg-s 6 sätestatut. Rakendusaktis ei korrata seaduses sätestatut, vajaduse korral saab eelnõus viidata asjakohasele seaduse sättele.

Lisaks: seletuskiri ei selgita isikuandmete säilitamise tähtaegu. Palume seletuskirja täiendada.

7. Eelnõu § 10 lg 2 sätestab, et registriandmetele võimaldatakse juurdepääs vajaduspõhiselt ning kooskõlas riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadusega.

Eelnõu § 10 lg 4 p 8 sätestab, et juurdepääsu võimaldamiseks peab isik või asutus esitama volitatud töötlejale kirjaliku taotluse, milles on märgitud isiku riigisaladusele juurdepääsu loa tase.

Teeme ettepaneku eelnõus ja seletuskirjas eraldi välja tuua, mis tasemel salastatud teavet registris töödeldakse ning milliseid meetmed rakendatakse, et tagada nii riigisaladuse kui ka salastatud välisteabe tõhus kaitse. Sellest selgub ka, millise taseme riigisaladusele juurdepääsu luba peab isikul olema, selleks, et tal oleks juurdepääs registriandmetele.

Lisaks: normi sissejuhatav lauseosa märgib „vähemalt järgmised andmed“ – mis sisuline olulisus on sõnal „vähemalt“ ja millised võivad olla need andmed, mida isik või asutus võib esitada ja mille alusel? Kui sõnal „vähemalt“ puudub sisuline olulisus, siis tuleb see sissejuhatavast lauseosast välja jätta.

Eelnõu § 13 lg 2 kohaselt peab järelevalvet tegeval isikul olema vähemalt salajasel tasemel riigisaladusele juurdepääsu luba. Kuivõrd järelevalve teostamine on sisuliselt midagi muud kui tavapärane registrile juurdepääs ja andmete töötlemine, siis tekib küsimus, kas on piisav, kui järelevalve teostajal on vähemalt salajasel tasemel luba, või on praktikas vaja luba, mis on täiesti salajane? Palume seda seletuskirjas avada.

Muud tähelepanekud

1. Eelnõu § 1 lg 1 määrab mobilisatsiooniregistrile lühendi „register“, eelnõu § 3 lg 1 sätestab, et registrit peetakse ühetasandilise digitaalse andmekoguna ja eelnõu § 4 nimetab andmed, mida kantakse digitaalsesse registrisse. Seletuskirjas märgitakse, et „digitaalses andmekogus ehk registri põhiosas töödeldakse mobilisatsiooni ettevalmistamiseks ja korraldamiseks vajalikke andmeid (üksused, väljaõppe saanud isikud).“

Jääb ebaselgeks, miks on registri juures täiend „digitaalne“ vajalik, kui see register ongi digitaalne. Selline täiend viitab, nagu oleks olemas ka register, mis ei ole digitaalne. Sellise ebaselguse vältimiseks palume kasutada „register“ ilma täiendita.

2. Eelnõu § 13 sätestab järelvalvega seonduva. Märgime, et normist peab selguma, mis liiki järelvalvega seonduvat reguleeritakse.

Palume eelnõu täiendada.

3. Eelnõu § 15 reguleerib registri järjepidevust, seletuskirjas märgitakse järgmist: „Eelnõu §-s 15 tuuakse välja, et tegemist ei ole uue registriga ning seni kaitseministri 15. märtsi 2022. aasta määrusega nr 9 „Mobilisatsiooniregistri põhimäärus“ kehtestatud põhimääruse alusel andmekogusse kantud andmete töötlemine jätkub käesoleva eelnõu kohase määruse jõustumisel määruses kehtestatud korras.“

Seletuskirjas tuleb välja tuua, et käesoleva eelnõu kohaselt ei töödelda enam kõiki hetkel kehtivas määruses nimetatud andmeid (nt kehtiva määruse § 4 lg 1 p-d 5 ja 6, 9 ja 10), samuti tuleb välja tuua, mis nendest andmetest saab – kas need arhiveeritakse? Kui jah, siis millisel alusel? Samuti – üleminekusätte vajaduse ilmnemisel palume see eelnõus esitada.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Keit Kasemets

Riigisekretär